

Владислав Шћепановић, Happy kids, диптих, уље на платну,
210 x 360 цм, 2019.

Владислав Шћепановић, The Chains of Evil, део диптиха, уље на платну,
210 x 360 цм, 2019.

Биљана Ђоровић
Радио-телевизија Србије
Радио Београд 2
Београд

УДК 316.774:32(100)“19/20”
070:929 Пилџер Џ.
316.658.4:32(100)

ЏОН ПИЛѢЕР: МЕДИЈСКИ РАТ И ТРИЈУМФ ПРОПАГАНДЕ

Ајсѡпракѡ: У раду анализирамо увиде Џона ПилѢера (John Pilger), једног од водећих новинара нашег времена, са амбицијом да одговоримо на питање због чега је новинарство данас сведено на трансмисију моћних интереса, дисеминацију пропаганде и контролу ума популације.

Рад испитује истраживачки опус Џона ПилѢера који је као ратни дописник покрио широки распон ратних дешавања у југоисточној Азији, од Вијетнама преко КамбоѢе, Источног Тимора, Египта, Индије, Бангладеша, Бијафре и Блиског истока. Тежиште нашег испитивања представљају ПилѢерова истраживања презентована у документарним филмовима „Трагање за истином у време рата“ (*The Search for Truth in Wartime*), „Рат против демократије“ (*The War On Democracy*) и „Рат који не видите“ (*The War You Don't See*) који представљају моћну и правовремену истрагу о улози медија у рату, детектујући историјат пропаганде и обмане у медијским извештавањима од Првог светског рата, уништавања Хиросиме, инвазије на Вијетнам, до савремених ратова у Југославији, Авганистану и катастрофе у Ираку. „Пошто оружје и пропаганда постају још софистициранији, природа рата се развија у електронско бојно поље у којем новинари играју кључну улогу, а цивили су жртве. Али, ко је прави непријатељ?“

Кључне речи: информациони рат, медији, пропаганда, новинарство, цензура, стратегије обмане.

„Морална интерпретација светских догађаја у доба свеопште владавине лажи“ или утврђивање „истине као моћног оружја против неправде“ – неке су од дефиниција деловања Џона ПилѢера (John Pilger), аустралијског документаристе који је стигао у Европу почетком 1960-их, започињући новинарску каријеру као слободни новинар у Италији, а потом у Британији, у Ројтерсу (*Reuters*) и лондонском *Дејли Мирору* (*Daily Mirror*), најтиражнијим британским новинама које су у доба успостављања (нео)либералног заокрета (*countermovement*) под

премијерком Маргарет Тачер (Margaret Thatcher; „тачеризам“) претворене у „озбиљан таблоид“¹. Као водећи ратни дописник², Пилџер је у својим текстовима и документарним филмовима износио истину о империјалним ратовима широм света који су сви од реда имали „скривену агенду“ (*Hidden Agendas*)³, како гласи наслов једне од најзначајнијих и најизазовнијих књига Џона Пилџера, која декодира слојеве медијске манипулације, форматизацију и логистику перцепције, који нас спречавају да схватимо како свет заиста функционише. Од Британије, Бурме, Вијетнама, Аустралије и Јужне Африке, Пилџер у студији *Скривене аџенде* разоткрива скривену историју савремених ратова, у условима у којима су пропаганда, контрола ума и виртуелна реалност преузели примат истинске реалности.

Медији: Културни Чернобил

У поглављу „Културни Чернобил“⁴ студије *Скривене аџенде*, Пилџер показује да се процес преузимања медија од стране финансијских магната одвијао у сврху стварања моћног пропагандног апарата за тотални рат „елите моћи“ против популације. Током 1980-их, ово преузимање медија одвијало се у знаку деловања „медијске мафије“⁵, на челу са медијским магнатом Рупертом Мардоком (Rupert Murdoch) који је претворио вести у забаву креирајући нов облик медијског програма, инфозабаву (енгл. *infotainment*), са папарацима као водећим новинарским посленицима на задатку снимања славних (енгл. *celebrities*).⁶ „Они који су водили ТВ вести морали су да се даље срозавају како би држали корак са Мардоком. Све што би Мардок дотакао, постајало је десензитивисано,

¹ Видети шире: John Pilger, “Breaking The Mirror – The Murdoch Effect”, Network First, 1998, <https://thoughtmaybe.com/breaking-the-mirror-the-murdoch-effect/>.

² Џон Пилџер је веома брзо постао главни дописник из иностранства и извештавао је из целог света о многобројним ратовима вођеним од стране империјалног Запада, под паролама борбе против комунизма и „прављења света сигурним за демократију“. Већ у двадесетим годинама живота постао је најмлађи новинар који је добио највећу британску награду за новинарство – „Новинар године“ и први је освојио два пута. У Сједињеним Америчким Државама извештавао је о грађанским покретима и потресима крајем 1960-их и 1970-их. Марширао је са америчким сиромашнима од Алабаме до Вашингтона након убиства Мартина Лутера Кинга. Био је у истој соби када је у јуну 1968. убијен Роберт Кенеди, кандидат за председника САД.

³ John Pilger, *Hidden Agendas*, Vintage, London, 1998.

⁴ Исто, стр. 445–485.

⁵ Уп. Исто, стр. 448.

⁶ Видети: Исто, стр. 449–451.

попут хорора који се сваког дана појављује на насловним странама, све док се после извесног времена не навикнемо на њега.”⁷

Пилџерова анализа указује на разлоге због којих се више не може говорити о независној и слободној штампи, као и о конвергенцији медијске културе са тоталитарним интенцијама глобализованог друштва у коме се непрекидно потискује духовност и империјална културна матрица научно-технолошки усавршава турбo експанзивни ендo и егзоколонијални културни образац. Медији се уклапају у ратну машину за прозводњу сувишне популације, радећи на производњи свести која више неће бити у стању да преиспитује и угрози поредак моћи.

Први разлог на који Пилџер упућује показује важност моћи, успеха и ресурса потребних за вођење медија главног тока (енгл. *mainstream media*) и како су велике медијске корпорације вертикално и хоризонтално интегрисане једна у другу, што доводи до изражавања једностраних ставова у различитим медијима (новине, ТВ и радио-станице) јер ставови долазе од особе или људи који имају апсолутну контролу у медијима главног тока⁸. „Аустралија је прва светска мардократија у којој амерички држављанин Руперт Мардок контролише 70 процената градске штампе. Он има монополе у главним градовима и провинцијским центрима. Једине националне новине су његове. Он је доминантна сила на интернету, телевизији и издаваштву. Познат као 'Руперт', он је главни бос.”⁹

Доминација Руперта Мардока заснована је на политичком екстремизму који је последица огромне концентрације светског богатства у рукама неколицине. Титула „медијског демона”¹⁰ коју је задобио на

⁷ Исто, стр. 451.

⁸ Документарни филм Роберта Гринвалда (Robert Greenwald) из 2004. године „Outfoxed: Рат Руперта Мардока против новинарства” (*Outfoxed: Rupert Murdoch's War on Journalism*) такође убедљиво открива начине на које Руперт Мардок успоставља контролу и обезбеђује пристрасност ТВ станице Fox News. „Outfoxed“ открива да медији у власништву Мардока имају досег од 4,7 милијарди људи широм света и показује огроман утицај који ови медији остварују на глобалну популацију форматујући ставове, уверења и перцепцију. Кроз разговоре са бившим новинарима ове медијске куће, у филму се показује на који начин Мардок манипулише јавност. У филму је говорио и Дејвид Брок, истраживач и либерални политички консултант, оснивач групе за праћење медија “Media Matters for America” (MMfA): „Он не верује у објективност” и „он [Руперт Мардок] жели да вести буду мишљења”. Филм убедљиво демонстрира моћ коју Мардок остварује над запосленима, претварајући их у пуке лутке на концу. Robert Greenwald, “Outfoxed”, 2004.

⁹ John Pilger, “Murdoch may be a convenient demon, but the media is a junta”, <http://johnpilger.com/articles/murdoch-may-be-a-convenient-demon-but-the-media-is-a-junta>, 30 June 2012.

¹⁰ Видети: Исто.

основу деловања медија који су у његовом власништву не осигурава распад његове медијске империје, будући да медији функционишу по пропагандном моделу чији кључни структурни фактори у глобалном поретку произлазе из чињенице да су доминантни медији (медији главног тока или *mainstream* медији) чврсто уграђени у глобални систем. Новинар из Мелбурна Пол Чедвик (Paul Chadwick), један од ретких који се побунио против Мардока, назвао је тај систем „хунтом” – „малом групом генерала који су изнад главних институција ... [реч је о] хунти, у свему осим по имену”.¹¹ Концентрација капитала у периоду тзв. „глобализације” показује методологију деловања медијске „хунте”, сматра Џон Пилџер: „Размислите о успону хунте. У САД, на крају Другог светског рата, 80 посто новина је било у самосталном власништву. До 1987. године, медије је контролисало 15 корпорација, од којих шест данас доминира. Њихова идеолошка порука је мантра. Они промовишу глобалну и домаћу економску пиратерију и култ 'вечног рата'. Ово је тренутно (2012. године, када је текст писан – прим. аут.) у служби 'либералног' председника који прати звиждаче, шаље летелице и бира [ко ће бити следећи за одстрел] из своје личне 'листе за убијање' сваког уторка. У Британији, у којој доминира и пропаганда великог капитала, историјска конвергенција две главне политичке странке ретко је вест. Тони Блер, завереник највећег злочина овог века, промовисан је као 'изгубљени таленат'. У свим овим агендама, посебно у промовисању рата, Мардокова штампа често има споредну улогу угледног ББЦ-а.”¹²

Културни Чернобил је веома брзо збрисао све стандарде професионалног новинарства и под паролама „слободе медија”, „укидања државне контроле над медијима”, започео са културним инжењерингом заснованим на опсцености, по обрасцу који је успоставио дугогодишњи аустралијски медијски барон и бизнисмен Езра Нортон (Ezra Norton): „Дајте ми сисе, пицу и пиштољ.”¹³

Истинска култура која почива на односу људи у друштву, да би се растом и ширењем уобличио у ставове, обичаје, морал – културне образце на којима се базирају понашања, очекивања и вредносни критеријуми друштва, замењена је медијско-културним инжењерингом, након што је у пукотинама културе моћним медијима креирана паралелна реалност која концептуално промовише опсценост и систематски спроводи политику пласирања „црних” информација – негативних вести и (дез)информација, како би произвела апатију и безнађе код

¹¹ Видети: Исто.

¹² Исто.

¹³ Исто.

популације. Производња културе у форми таблоидне реалности показала се као моћан облик предиктивног програмирања које је у стању да моделује перцепцију, размишљања и ставове људи којима ће служити искључиво интересима моћи, при чему популацији није омогућено да сазна да су њена убеђења генерисана.

Под паролом „Све је то само забава и *show business*” нормализовани су надзор, нестанак приватности, као и покорност врховном ауторитету. Чињенична евиденција на нивоу медијских информација, медијске комуникације и дискурзивног универзума изгубила је везу са аргументовањем и постала питање моћи дискурса и његове фреквенције. У условима у којима је вредносни референцијални мит постао хипостаза профита и из њега изведених вредносних категорија, медији су поставили подређени логици корпоративног капитала (од власништва до програмских садржаја). Сви симболи и важења којима се нови глобални поредак промовисао задобили су статус смислених склопова којима доминантни дискурс обезбеђује симболичку комуникацију и кооперацију дисциплинарних пракси и казнене политике, колонизујући укупан дискурзивни универзум.

„Етика” милијардера Руперта Мардока показала је своју монструозну методологију и циљеве од самог почетка његове каријере, како је то прецизно документовао Ричард Невил (Richard Neville) у студији под насловом *Живот и злочини Глобалног Гебелса (The Life and Crimes of a Global Goebbels)*¹⁴: „Прва смрт, која је мени позната, која се одиграла захваљујући насловима у медијима у власништву Руперта Мардока, догодила се у Сиднеју 1964. године, када је ученик починио самоубиство.”¹⁵ Таблоид Руперта Мардока *Daily Mirror* из Сиднеја те је године објавио дневник четрнаестогодишње ученице под насловом „Ми имамо дневник оргија ученица у школи”. Тринаестогодишњи дечак Дигби Бамфорд (Digby Bamford), који је идентификован као учесник у оргијама, истеран је из исте школе. Убрзо након тога, обесио се мајчиним конопцем за сушење веша. Затим је утврђено да је „сексуални дневник” лажан. Девојчицу је прегледао доктор из Одељења за бригу о деци, који је утврдио да је девица. Дневник је, дакле, био последица невинне дечије сексуалне имагинације.¹⁶ Након што је Ричард Невил, уредник новина *Oz (Oz)*, обишао породицу дечака, дубоко дирнут њиховом тугом, записао је у својој аутобиографији: „Изгледа да неки издавачи могу починити убиства и проћи некажњено”. Када је касније

¹⁴ Richard Neville, *The Life and Crimes of a Global Goebbels*, CounterPunch. Доступно на <https://www.counterpunch.org/2006/09/01/the-life-and-crimes-of-a-global-goebbels/>.

¹⁵ Исто.

¹⁶ Упореди: John Pilger, *Hidden Agendas*, оп. цит, стр. 450.

суочио Мардока са консеквенцама деловања његових новина, добио је лаконски одговор: „Сви праве грешке.”¹⁷ Готово идентична „грешка” поновила се убрзо након што је Мардок купио *News of the World*, 1971. године, у коме је објавио адолесцентски дневник петнаестогодишње девојчице Саманте Мекалпин (Samantha McAlpine) који је довео до њеног самоубиства.

Касније ју је судски патолог прогласио девицом, а њен дневник „чистом фантазијом”.¹⁸

Кршења приватности од стране Мардокових медија, почињена у интересу профита, довела су до многобројних „коллатералних штета” за које нико није одговарао. Бивши шеф Формуле 1, Макс Мозли (Max Mosley) оптужио је британску владу 24. новембра 2011. године да је „потпуно у кеси” новинских шефова.¹⁹ Макс Мозли је био жртва текста који је објавио Мардоков *News of the World*, који га је оптужио да је учествовао у „болесној нацистичкој оргији”, што је Мозли убедљиво оповргао. Главна „коллатерална штета” био је, међутим, Мозлијев син Александар (Alexander Mosley) који је умро од прекомерне употребе дроге. Расправљајући о могућем утицају медијски произведене и пласиране приче о „нацистичкој оргији” на свог тридесетдеветогодишњег сина, он је рекао: „За мог сина, слике оца у таквој ситуацији по новинама, по целој мрежи [...] било је оно што он стварно није могао поднети. Вратио се на дрогу.”²⁰

Оваква етика довела је Рупета Мардока на велику међународну медијску сцену, на којој су његови медији међу првима подржавали ратове које је започео Запад. „Мардок је лично подржао одлуку председника Џорџа В. Буша (George W. Bush) да нападне Ирак 2003. године. Уочи инвазије, Мардокове публикације и телевизијски канали у Великој Британији, Сједињеним Државама и другим деловима света радили су прековремено како би монтирали случај који би представљао оправдање за напад на Ирак. Две године пре тога, Британија и САД су направиле досије о непостојећем оружју за масовно уништење у Ираку како би оправдале инвазију.”²¹ Медији које је контролисао Мардок одмах су започели са непрекидним зујањем о непосредној опасности коју ово (непостојеће) оружје представља за безбедност Запада.

¹⁷ Исто, стр. 450.

¹⁸ Упореди: Richard Neville, *The Life and Crimes of a Global Goebbels*, оп. цит.

¹⁹ Упореди: Sam Marsden, Rosa Silverman, Brian Farmer, “Max Mosley: Ministers in ‘thrall’ to Murdoch”, *Independent*, 24 November 2011, 14:03.

²⁰ Упореди: Исто.

²¹ John Cherian, “The warmonger”, *Frontline*, Volume 28, Issue 16, Jul. 30 – Aug. 12, 2011. Доступно на: <https://frontline.thehindu.com/static/html/fl2816/stories/20110812281601500.htm>.

Ратни извештач: од хероја до пропагандисте

Филм Џона Пилџера „Трагање за истином у време рата” из 1983. године (*The Search for Truth in Wartime*) поставља питања: „Каква је улога медија у рату? Да ли је улога медија у рату једноставно да забележе догађаје, или да их објасне, и са чијег становишта – војске, политичара или жртве?”²²

Филм је инспирисан књигом Филипа Најтлија (Phillip Knightley) *Прва жртва – Од Крима до Вијетнама: Рајни дописник као херој, пропагандиста и митоворач* (*The First Casualty – From the Crimea to Vietnam: The War Correspondent as Hero, Propagandist, and Myth Maker*)²³, која говори о историјату медијског ратног извештавања и граници која не сме бити пређена како новинари не би постали пуко оруђе пропаганде. Допуњено издање књиге *Прва жртва* објављено је 2000. године под насловом *Прва жртва – Од Крима до Косова: Рајни дописник као херој, пропагандиста и митоворач* (*The First Casualty: The War Correspondent as Hero and Myth Maker from the Crimea to Kosovo*), са предговором Џона Пилџера.²⁴

„Прва жртва у рату је истина”²⁵, изјавио је 1917. године амерички сенатор Хирам Џонсон (Hiram Johnson), а у својој сада класичној историји ратног новинарства Филип Најтли је показао савршену истинитост Џонсонове тврдње. Од Вилијама Хауарда Расела (William Howard Russell), првог специјалног дописника (ратног извештача) лондонског *Тајмса*, који је описао ужасе Кримског рата, преко новинара, фотографа и сниматеља који су описали стварност рата у Вијетнаму, Филип Најтли је описао историју ратног новинарства од хероизма до тајних договора, цензуре, потискивања и стварања митова. Након искуства са Вијетнамом, „елите моћи” су постале много вештије у управљању медијима, тако да у новим поглављима о Фокландском рату, Заливском рату и ратовима у бившој Југославији Најтли закључује да је улога ратног дописника као трагача за истином готово нестала. Најтли износи увиде који показују потпуну симбиозу политике, војске и медија чије се

²² John Pilger, “The Search for Truth in Wartime”, director: Ross Devenish; producer: Nicholas Claxton (53 mins), 1983. Доступно на: <http://johnpilger.com/videos/frontline-the-search-for-truth-in-wartime>.

²³ Phillip Knightley, *The First Casualty – From the Crimea to Vietnam: The War Correspondent as Hero, Propagandist, and Myth Maker*, Harcourt Brace Jovanovich, New York, 1975.

²⁴ Phillip Knightley, *The First Casualty: The War Correspondent as Hero and Myth Maker from the Crimea to Kosovo*, Rev. ed. with a new introduction by John Pilger, Prion, London, 2000.

²⁵ Phillip Knightley, *The First Casualty*. Доступно на: <https://jhupbooks.press.jhu.edu/title/first-casualty>.

понашање не разликује од понашања у претходним конвенционалним ратовима, које се базирало на демонизацији непријатељских лидера, дехуманизацији непријатељске популације, свим битним средствима пропаганде. „Извештавање о рату против тероризма враћа се на ниво Првог светског рата”, тврди Најтли, „прожето пропагандним и злочинским причама, док се новинари ослањају на званичне информације јер сами могу мало сазнати [...] Си-Ен-Ен (CNN) или Би-Би-Си (BBC) и амерички генерали у Пентагону нам говоре шта су одлучили да знамо о рату.”²⁶

У филму Пилџер прати ратно извештавање од Кримског рата²⁷ до Фокландског рата²⁸ и то на линији фронта. Снимљен је непосредно по завршетку Фокландског рата, првог који је реализован на основу плана британског Министарства одбране да контролише медије, након што је испитао ефекте новинарског деловања на бојном пољу током Вијетнамског рата. „Оригинални план” – изјавио је у филму Филип Најтли – „био

²⁶ Исто

²⁷ Кримски рат (1853–1856) је био први светски рат. Против Руског царства удружено су ратовали Османска, Француска и Британска империја, Краљевство Сардинија, Кавкаски имамат, Кнежевина Абхазија и војска Черкеза, уз активну „неутралност” Аустријског царства и монархија Пруске и Шведске. Уз Русе су ратовали Грузини, Грци, Бугари и Срби. Види шире: Сергей Пинчук, *Крымская война и одиссея Греческой легиона*, Вече, Москва, 2016.

²⁸ Фокландски или Малвински рат је назив за рат вођен у периоду од 2. априла 1982. године до 14. јуна 1982. године између Аргентине и Велике Британије. За разумевање Фокландског рата значајне су анализе Адријана Салбучија (Adrian Salbuchi), аргентинског научника, економисте и стручњака за глобализацију, оснивача Аргентинског покрета друге републике, у тексту који је написан 30 година након рата, *Аргентина: Од Фокландског блиц криза до 'Версајског уговора' (Argentina: From Falklands Blitz to 'Treaty of Versailles')*, у коме Салбучи анализира дуготрајне и поражавајуће последице аргентинске капитулације према Империји. Пре него што је сматрана најбољим учеником ММФ-а деведесетих година прошлог века, Аргентина је већ запечатила своју судбину и постала лабораторија за нови амерички/британски бренд издајничке „демократије” који је почео да се реализује потписивањем Уговора који је „окончао” ратно стање, али је представљао увод у стране приватизације и велепродају аргентинских националних ресурса и губитак њеног суверенитета. Текст се завршава поглављем под насловом „The moral of the story” у коме Салбучи каже: „Много је боље (и лакше) избећи отворену војну инвазију поражених нација, уместо тога наметнути им амерички/британски бренд 'демократије'. То се постиже финансирањем најгорих, најнеморалнијих и најиздајничкијих локалних политичара, гурајући их на моћне положаје као што су председници, министри, сенатори, посланици, судије и гувернери. Онда, све што треба да урадите је да урадите оно што желите. То се зове 'демократија' и добро функционише [...] за глобалну елиту моћи! Ох, и побрините се да локални медији никада не подсећају јавност [...] да је амерички/британски бренд 'демократије' веома опасан тројански коњ.” Adrian Salbuchi, *Argentina: From Falklands Blitz to 'Treaty of Versailles'*, Voltaire Network, 2 April 2012. Доступно на: <https://www.voltairenet.org/article173379.html>.

је да никакво извештавање не буде допуштено до тренутка када би све било завршено и Британија успешно повратила суверенитет над Фокландима. Али, под притиском Даунинг стрита (Downing Street), британско Министарство одбране је морало дапусти. Свеједно, неутралних новинара није било. Није било ни једног јединог америчког дописника, ниједног француског, или из било које друге земље. Само 16–18 британских извештача, од којих ниједан није могао бити независан. Није било дозвољено присуство Доналда Мекколана (Donald McCullin), најбољег ратног фотографа данашњице. Нису га пустили под изговором да не могу да му обезбеде смештај!”²⁹ Након агресије на Југославију 1999, Најтли је поставио питање: „Шта се променило између Вијетнама и Косова? У основи, војска је добила своју 150-годишњу битку с ратним дописницима: новинари желе све да саопште јавности; став војске је: ‘Не реци им ништа док се рат не заврши, онда им реци ко је победио.’ Поражени од стране војске, влада и спин-доктора, ратни извештачи се сада суочавају са агонистичким избором. Ако више не могу бити хероји, да ли желе да и даље буду пропагандисти и творци мита, подређени онима који воде ратове? Прекретница у борби била су Фокландска острва. Природа кампање – поморска оперативна група која је пловила како би напала групу острва 8.000 миља од Британије и 400 миља од најближе копнене масе – значила је да дописници нису могли доћи у рат ако их Министарство одбране не узме. У замену за приступ акцији, дописници су морали да прихвате правила Министарства одбране.”³⁰ Најтли поставља питање због чега је у медијским извештавањима у случају Косовског рата нестала реалност: „Револуција у комуникацијској технологији; сателитски телефон – звезда рата; инстант ТВ везе са фронта према студију и између дописника на терену; електронски пренос фотографија; и – најновији долазак на фронт – интернет; сви су били на располагању како би се јавности пружио преглед рата без преседана. Обични, писмени грађани могли би знати више о сукобу него о било којем рату у историји. Уместо тога, удавили смо се у таласу речи и слика које су водиле ни до чега. ‘Косово [...] се показало као најтајнија кампања у живом сећању’, написао је британски историчар рата Алистер Хорн (Alistair Horne). ‘Добили смо много материјала, али не и информације’, каже ратни дописник Скаја (*Sky*) Џејк Линч (Jake Lynch). Британски новинар Питер Дан (Peter Dunn) написао је да је то ‘први међународни сукоб који су водили новинари’. Генерал Сер Мајкл Роуз (Michael Rose),

²⁹ John Pilger, “The Search for Truth in Wartime”, оп. цит.

³⁰ Phillip Knightley, “Fighting dirty”, *The Guardian*, 20. 3. 2000. Доступно на: <https://www.theguardian.com/media/2000/mar/20/mondaymediasection.pressandpublishing>.

бивши командант снага УН-а у Босни, рекао је да је у НАТО-у 'реторика преузела стварност'.³¹

Јан Мекдоналд (Ian McDonald), портпарол британског Министарства одбране током Фокландског рата, знао је током конференција за штампу, организованих у време вођења Фокландског рата, да нико од присутних није знао шта се дешава на терену – изјавио је у филму Џон Ширли (John Shirley), новинар лондонског *Сандеј Тајмса* (*Sunday Times*). Морли Шејфер (Morley Safer), дописник *CBS News* током Вијетнамског рата, који је извештавао о систематском спаљивању јужновијетнамских села од стране америчких marinaца у Кам Не (Cam Ne) 1965. године, сведочио је у филму о другачијој позицији новинара и медија током овог рата у коме су извештачи супротстављали своје фотографије и видео-записе са лица места лажним војним извештајима и тако их дискредитовали. Си-Би-Ес (*CBS*) је 5. августа 1965. објавио шокантан извештај дописника Морлија Шејфера који приказује америчке трупе у Вијетнаму које пале село Кам Не. То је била једна од првих информативних емисија у којима је америчка војска приказана у негативном светлу, а многи гледаоци били су огорчени на Си-Би-Ес због приказивања извештаја, спремни да га прогласе за комунистичко медијско упуште. Упркос директној жалби председника САД Џонсона упућеној председнику Си-Би-Еса, ова медијска кућа је наставила са емитовањем Шејферових извештаја са лица места.³²

„Оно што треба знати” – каже Џон Пилџер говорећи о Вијетнамском рату у филму „Трагање за истином у време рата” – „јесте да нису само медији измислили слику Вијетнамског рата, већ је ЦИА измислила рат”,³³ о чему у филму говори Ралф Мекги (Ralph McGehee), који је провео 26 година у ЦИА, а највећи део овог времена у Вијетнаму. Мекги је био експерт за ЦИА манипулације медијима и аутор књиге *Смртоносна обмане: Мојих 25 година у ЦИА* (*Deadly Deceits: My 25 Years in the CIA*).³⁴ Мекги у књизи сведочи о манипулацијама обавештајног апарата, вођењу тајних операција и обманама америчке јавности са циљем успоставања америчке доминације у Азији.

³¹ Исто.

³² „Reporting Vietnam: Cam Ne”, #ReportingVietnam, Newseum, 5. 8. 2015. Доступно на: https://www.youtube.com/results?search_query=%23ReportingVietnam.

³³ Исто.

³⁴ Ralph W. McGehee, *Deadly Deceits: My 25 Years in the CIA*, Open Road Media, New York, 2015. file:///E:/PDF/Ralph%20W.%20McGehee%20-%20Deadly%20Deceits%20-%20My%2025%20Years%20in%20the%20CIA%20-%20pdf%20[TKRG].pdf.

Рат против демократије

„Рат против демократије” (*The War On Democracy*)³⁵ из 2007, користећи архивске снимке које је сакупио Карл Дил (Carl Deal), показује како је серијом тајних и јавних америчких интервенција срушен низ легитимних влада у региону Латинске Америке од 1950-их. Објашњавајући настанак овог филма, Пилџер је рекао: „’Рат против демократије’ је мој први филм за биоскоп. Настао је након што сам урадио 55 документарних филмова за телевизију, који су почели са ’The Quiet Mutiny’ који је урађен у Вијетнаму. Већина мојих филмова говорила је о људским борбама против грабежљиве моћи и покушајима да се поткопа и контролише наше историјско сећање. Управо та контрола, овај организовани заборав, увек ме је интригирао и као филмотворца и као новинара. Он је описан од стране Харолда Пинтера као велика тишина, непрекинута непрекидним замахом медија, која уверава моћне на Западу да је борба целих друштава против њихових злочина само површно снимљена, а камоли документована, а камоли призната [...] То се никада није десило, чак ни док се догађало, то се никада није догодило. Није било важно. Није било од интереса.”³⁶

Када је председник Хондураса, Мануел Зелаја (Manuel Zelaya), 2009. године свргнут са власти снагом лобирања и спиновања, чије су појединости откривене кроз објављивање дипломатских депеша Викиликса и истраживања лобистичких активности, побудиле су се код многих непријатне реминисценције на „банана републике”³⁷ и улогу коју је ПР играо у ранијим „променама режима” у региону, у којем је иста корпорација „Јунајтид Фрут” (*United Fruit*), која сада делује под називом „Чикита” (*Chiquita*), у суседној Гватемали 1954. године довела до свргавања

³⁵ John Pilger, “The War On Democracy”, <https://vimeo.com/16724719>.

³⁶ John Pilger, “The rising of Latin America – the genesis of ‘The War On Democracy’”, [johnpilger.com](http://johnpilger.com/articles/the-rising-of-latin-america-the-genesis-of-the-war-on-democracy), 13 June 2007. Internet, <http://johnpilger.com/articles/the-rising-of-latin-america-the-genesis-of-the-war-on-democracy>.

³⁷ Термин „банана република” скovan је на прелазу у 20. век, како би означио економску и политичку доминацију „Јунајтид Фрут Компаније” (која сада послује под називом „Чикита”) над слабим и/или корумпираним владама у Централној Америци. „Током већег дела своје модерне историје, Хондурас је био суштинска ‘банана република’, сиромашна земља којом влада мала група богатих елита, са националном политиком коју контролишу мултинационални пословни интереси, посебно интереси ‘Чиките’. У ствари, ‘Чикита’ је историјски била позната као ‘Ел Пулло’ (‘Октопод’) у Хондурасу, пошто су пипци компаније чврсто држали под својом контролом националну политику Хондураса.” Види шире: Brendan Fischer, „A Banana Republic Once Again?”, *PR Watch*, Center for media and Democracy, December 27, 2010, <https://www.prwatch.org/news/2010/12/9834/banana-republic-once-again>.

демократски изабраног председника Гватемале, социјалисте и умереног реформисте Јакоба Арбенза Гузмана (Jacobo Árbenz Guzmán). Компанија „Јунајтид Фрут“ је била незадовољна нарочито након што је нова влада дала сељацима неке од компанијиних некоришћених плантажа банана и ангажовала је Едварда Бернеза, инаугуратора успостављања невидљиве моћи у форми „односа са јавношћу“. Макартијева ера била је у току, тако да је, указујући на нову комунистичку револуцију у Гватемали, Бернез успео да убеди америчку публику, штампу и Централну информациону агенцију о комунизму у Гватемали³⁸, што је водило бруталној војној интервенцији и три године касније ЦИА је разорила Гузманову владу повративши компанији „Јунајтид Фрут“ њихову омиљену „банану“ – Гватемалу. Трагичне последице (деценије тираније у Гватемали под којом су стотине хиљада Маја Индијанаца излагане расејању, тортури и смрти) нису забринуле ни Бернеза ни „United Fruit Co“, која му је за овај посао дала тада огромну суму од 100.000 долара годишње.³⁹ Бернезова документација јасно показује да су САД биле уочиле да је Латинска Америка зрела за економску експлоатацију и политичку манипулацију – као и да је пропагандни рат који је он организовао поставио образац за будуће интервенције на Куби, у Вијетнаму – до наших дана.

Био је то преломни тренутак у историји који је показао природу спреге политичке моћи и корпорацијских интереса са ПР индустријом и медијима, чиме је отворена могућност да се делује иза сцене манипулацијом јавним мњењем. Бернез је био пионир индустријских техника којима се ова невидљивост постиже.⁴⁰

У филму „Рат против демократије“ Џон Пилџер анализира улогу ЦИА-е у тајним кампањама против демократских земаља у региону Латинске Америке и истражује рад „School of the Americas“, центра америчке војске који је, откад је основан 1946. године у америчкој држави Џорџији, обучао више од шездесет хиљада војника и полицајаца, углавном из Латинске Америке, у борбама против побуњеника и борбеним вештинама. Ту су, како филм показује, „обучавани Пиночеови одреди за мучење, заједно са тиранима и вођама одреда смрти на Хаитију, Ел

³⁸ Уп. Richard H. Immerman, *The CIA in Guatemala: The Foreign Policy of Intervention*, University of Texas Press, Austin, 1982, стр. 112.

³⁹ Уп. Larry Tye, *The Father of Spin*, оп. цит., стр. 164–165.

⁴⁰ Скот Катлип (Scott Cutlip), академик и пионир у области проучавања односа са јавношћу (PR), назвао је ово деловање „невидљивом моћи“, на шта упућује и наслов његове књиге из 1994. године *Невидљива моћ: Историја односа са јавношћу* (*The Unseen Power: Public Relations*). Scott M. Cutlip, *The Unseen Power: Public Relations, A History*, Hillsdale, N. J.: Lawrence Erlbaum Associates, 1995.

Салвадору, Бразилу и Аргентини”.⁴¹ Демократски изабрана чилеанска влада Салвадора Аљендеа (Salvador Allende) свргнута је 1973. државним ударом организованим од стране ЦИА и замењена војном диктатуром генерала Пиночеа.⁴²

На листи земаља које су САД напаале нашле су се Панама, Никарагва, Хондурас и Ел Салвадор, улазећи у „ажурирани преглед досијеа америчке спољне политике”, који је до своје смрти (2018) објављивао амерички историчар Вилијам Блум (William Blum), показујући да су „САД од 1945. од Другог светског рата, током наводног златног доба мира, убиле или помогле у убијању око 20 милиона људи, збациле најмање 36 влада, умешале се на најмање 84 страних избора, покушале да убију преко 50 страних лидера, бомбардовале људе у преко 30 земаља. Сједињене Државе су одговорне за смрт 5 милиона људи у Вијетнаму, Лаосу и Камбоџи и преко 2 милиона људи од 2003. године у Ираку. Од 2001. године, Сједињене Државе систематски уништавају регион глобуса, бомбардујући Авганистан, Ирак, Пакистан, Либију, Сомалију, Јемен и Сирију и Филипине. Сједињене Државе имају 'специјалне снаге' које делују у две трећине светских земаља и неспецијалне снаге у три четвртине земаља.”⁴³ Филм открива и праву причу о покушају свргавања

⁴¹ Уп. John Pilger, “The War On Democracy”, <https://vimeo.com/16724719>.

⁴² Према декласификованим материјалима које је 2016. године објавио Архив, „обавештајна заједница почела је 8. септембра 1973. године да генерише значајне информације о припремама за државни удар. Почетни извештаји наводе да је државни удар планиран за 10. септембар; ЦИА је накнадно у посебној 'критичној информативној' депеши известила да ће се државни удар догодити следећег дана, 11. септембра. Сажетак Одбрамбене обавештајне агенције, датиран на 8. септембар, класификован као 'Top Secret Umbra', пружио је детаљне информације о споразуму између чилеанске војске, морнарице и ваздухопловства да се против Аљендеа крене 10. септембра. Обавештајна депеша ЦИА-е, датирана на 8. септембар, класификована као 'Secret', наводи да ће чилеанска морнарица 'иницирати потез да збаци владу председника Салвадора Аљендеа у Велпарасиу у 8:30 сати 10. септембра' и пружа детаљне информације које гране војске и полиције би преузеле контролу над којим стратешким локацијама. У депеши су идентификовани кључни чилеански официри и званичници који су потписали споразум да подрже државни удар. Обавештајна депеша ЦИА-е, датирана на 10. септембар и класификована као 'Secret', наводи да је датум 10. септембар одгођен 'како би се побољшала тактичка координација', али да ће 'покушај државног удара бити покренут 11. септембра. Сва три огранка Оружаних снага и карабињерси су укључени у ову акцију.’ Видети шире у: Peter Kornbluh, “CIA Cover-Up on Chile 1973 Coup against Salvador Allende. Release of Classified CIA Documents”, Global Research, December 15, 2016. Доступно на: <https://www.globalresearch.ca/cia-cover-up-on-chile-1973-coup-against-salvador-allende-release-of-classified-cia-documents/5562605>.

⁴³ James A. Lucas, “US Has Killed More Than 20 Million People in 37 ‘Victim Nations’ Since World War II”, *Global Research*, January 20, 2019. Доступно на: <https://www.globalresearch.ca/us-has-killed-more-than-20-million-people-in-37-victim-nations-since-world-war-ii/5492051>.

венецуеланског председника Уга Чавеза (Hugo Chávez) 2002, аутентичне громаде модерне политике који је импресионирао свет одлучношћу којом се лидер једне земље из „дворишта САД“ супротставио америчкој глобалној политици⁴⁴. Након овог догађаја, људи из барака у Каракасу су се организовали и приморали на оставку Педра Кармона Естанга (Pedro Francisco Carmona Estanga), челника венецуеланске пословне федерације „Федекамарас“, која је руководила протестима захваљујући којима је Чавез завршио у притвору. После само два дана председничког мандата, Естанга је био принуђен да напусти положај на који се враћа Чавез.

У филму се такође разматра долазак популистичких влада широм Јужне Америке, које предводе домородачки лидери који желе да олабаве окове Вашингтона и обезбеде праведнију прераспodelу природног богатства континента. Џон Пилџер ову непрекидну тежњу народа Латинске Америке овако објашњава: „[Филм] говори о борби људи да се ослободе савременог облика ропства.“ Ови људи „описују свет не као што амерички председници желе да га виде као корисног или потрошног, они описују моћ храбрости и човечности међу људима који ништа не поседују. Они враћају племените речи попут демократије, слободе, ослобођења, правде и на тај начин бране најосновнија људска права свих нас, у рату који се води против свих нас“.⁴⁵

Филм „Рат против демократије“ добио је награду „One World Media Awards“ за најбољи документарни филм 2008. године.⁴⁶ Победнички филм према пропозицијама за доделу ове награде треба да испуњава неке од шест критеријума: утицај филма на јавно мњење, утицај на ширу публику, укључивање гласова из света у развоју, високи ниво новинарства и производних стандарда, успех у осветљавању утицаја акција светских богаташа на животе сиромашних и степен до којег филм скреће пажњу на могућа решења. Филм „Рат против демократије“ испунио је свих шест.

⁴⁴ Уп. Миодраг Зарковић, „Уго Чавез – падобранац који је уплашио Америку“, *НСПМ*, среда, 6. март 2013. Доступно на: <http://www.nspm.rs/politicki-leksikon/ugo-cavez-padobranac-koji-je-uplasio-ameriku.html>.

⁴⁵ John Pilger, „The War On Democracy“. Доступно на <http://johnpilger.com/videos/the-war-on-democracy>.

⁴⁶ Исто.

Медијска фабрикација реалности

Документарним филмом „Рат који не видите“ (*The War You Don't See*)⁴⁷, који анализира пропаганду као оружје у ратовима у Ираку и Авганистану, Пилџер се враћа на тему ратног извештавања које је било тема његовог документарног филма „The Search for Truth in Wartime” из 1983. године. Филм представља убедљиву потврду да су дешавања у реалности у међувремену изгубила супстанцијалност и постала објект промотивног моделовања – медијске пропаганде која је постала моћно оружје за масовно убијање реалности. То је догађај који је Пол Вирилио (Virilio) видео као најзначајнију форму загађења са којом смо суочени: „Телевизијска слика постала је привилеговано оруђе интероперабилности физичке реалности, с једне стране, и медијски генератор реалности са друге.”⁴⁸ Термин који Вирилио предлаже за овај тип телевизијски генерисане реалности је „стерео-реалност”.⁴⁹ Последица деловања стерео-реалности је настанак сајбер-менталитета коме одговара синхронизација емоција и анихилација осећаја за реалност. Основна полуга моћи престало је да буде оружје за масовно уништавање људи, а постало је оружје за масовно уништавање реалности – и то ширењем креиране реалности која рачуна на прозводњу панике као окоснице за уништење чула за оријентацију или, другим речима – доживљај самог света.

Монополизација медија, присуство обавештајних служби у медијима и у условима „рата против терора” наметнуте обавезе да медији делују по диктату Пентагона и Министарства одбране САД и Британије, довели су до суноврата новинарске професије и нормализације цензуре коју Пилџер сматра „најокрутнијим обликом цензуре”, а која се реализује у форми прећуткивања и изостављања свих информација које би рат представиле у правом светлу.

Филм „Рат који не видите” почиње шокантним снимцима из Ирака 2007. године.⁵⁰ Амерички војници у хеликоптеру „апач” хладнокрвно су расули паљбу по улици у Багдаду, убивши два новинара Ројтерса, заједно с ирачким цивилима. Жртве су биле ненаоружане. Један од припадника екипе „апача” убијање људи са сигурне удаљености коментарисао је речју „Дивно!”. Овај видео, под насловом „Колатерална штета” (*Collateral*

⁴⁷ John Pilger, “The War You Don't See” (Uploaded Wednesday, June 5, 2013 at 12:05 PM EST). Доступно на: <https://vimeo.com/67739294>

⁴⁸ Уп. Paul Virilio, *The Original Accident*, Polity, Cambridge, UK; Malden, MA, 2007, стр. 39.

⁴⁹ Уп. Исто, стр. 39.

⁵⁰ John Pilger, “The War You Don't See”, оп. цит.

Murder), доставио је Викиликсу Менинг Бредли (Manning Bradley), који је касније променио пол и постао Челси (Chelsea Manning).⁵¹

Средишњи део филма представља анализа методологије којом је инвазија на Ирак из 2003. представљена свету. Ову методологију професор Стјуарт Овен (Stuart Ewen), историчар медија, види као кулминацију спектакуларизације рата, сламања симбола и њихове операционализације путем медија и консеквентну примену стратегија инаугурисаних деловањем „Комитета за јавно информисање” (CPI) – који је представљао апарат америчке пропаганде, мобилисан 1917. године да би паковао, рекламирао и продавао рат под формулом „Начинимо свет сигурним за демократију” (Make the World Safe for Democracy).⁵²

Деловање на емоције, каже Овен, и у случају Ирачког рата показало се као најлакши пут за реализацију интереса моћи – а у том смислу најделотворнији метод је утеривање страха у кости. „Продавање” рата у Ираку зависило је од успеха информативних медија да створе серију илузија, попут везе између Садама Хусеина и 11. септембра и било је неопходно у подсвести људи трајно повезати слику рушења СТЦ са Садамом Хусеином. Одвајање симбола од њиховог значења омогућило је да отцепљени делови задобију сопствено значење, услед чега су чињенице изгубиле било какву моћ аргументације. Након тога било је могуће да Џорџ Буш (George Walker Bush) и Ентони Блер (Anthony Blair) „продају” рат. „Шематски план за инвазију представљала је војна доктрина ‘shock & awe’, дизајнирана да паралише земљу и уништи производњу хране, снабдевање водом и инфраструктуру, а ефекти су били исти као када је бачена атомска бомба на Јапан”.⁵³ Све операције праћене су масовном обманом путем медија. Пентагон је покренуо *media friendly* кампању и у речник је ушла нова реч: *embedded* (медији прикачени за војне снаге док траје сукоб). Медији су извештавали на основу уговора које су њихове куће склапале са Министарством одбране у Лондону и Пентагону и Вашингтону.⁵⁴

⁵¹ В. Исто

⁵² „Бернез и новинарски гигант Волтер Липман (Walter Lippman) дошли су код Вудроа Вилсона 1917. године како би тражили његову помоћ у циљу преокретања негативног осећаја јавности у вези са ратом. Ова два чаробњака иза завесе били су неопходни како би помогли председнику да антиратно расположење Американаца преокрену у антинемачки бес. Како би мотивисао Американце за улазак у Први светски рат, Бернез је осмислио патриотски ратни слоган ‘Учинимо свет сигурним за демократију’ – неодољиву патриотску мантру коју је Америка прихватила [...]” James Sandrolini, “Propaganda: The Art of War”, *Chicago media Watch report* (Fall 2002): 1. Доступно на: <https://readwritelibrary.org/series-title/propaganda-art-war>.

⁵³ John Pilger, “The War You Don’t See”, оп. цит.

⁵⁴ Уп. Исто.

Џон Стаубер (John Stauber)⁵⁵ и Шелдон Ремптон (Sheldon Rampton)⁵⁶, аутори књига *Оружје за масовну обману (Weapon of mass deception)* и *Најбољи рај икада: лаж, њроклеће лаж и рај у Ираку*⁵⁷ (*The Best War Ever: Lies, Damned Lies, and the Mess in Iraq*), прецизно су показали да су медији постали медијум за дистрибуцију пропаганде која представља спој пи-ар техника и психолошких операција којима руководе војне службе.

У интервјуу који је дао поводом изласка књиге *Најбољи рај икада: лаж, њроклеће лаж и рај у Ираку*, Џон Стаубер је рекао: „Ако погледа-те тим који је продао рат, видите да се ради о савршено конзистентној и кохерентној пи-ар операцији која је укључила проверене мајсторе овог посла какви су Ари Флајшер (Ari Fleischer) из Беле куће, Тори Кларк (Torie Clarke), бивши челни човек фирме Хелен Нолтон (Helen Nolton), који је из Пентагона специјално за ту прилику дошао са перфектном пи-ар шемом која је заправо поставила основ за медијско извештава-ње током инвазије, што је, разуме се, резултирало извештајима који су подржавали инвазију америчко-британских трупа, садржавајући заправо веома мало чињеница о ономе што се заправо дешавало за вре-ме напада. Тони Блер (Tony Blair) је обављао свој део посла. Дакле, шема деловања је следећа: након што се утемељи тачка гледишта, ангажују се различите фирме, какве су на пример групе за рендирање (*rand* – дизајнирање информација).”⁵⁸

Када је Садамова статуа срушена, 9. априла 2003, за два сата мили-јарде људи су гледале пренос уживо. На екранима је све изгледало она-ко како је предвидео Дик Чејни (Dick Cheney): Американци су дочекани као ослободиоци. Ирачани су срушили огромну статуу Садама (уз помоћ америчких тенкова и војске), вукли је по Фирдос скверу, након чега су је сломили у ситне комаде. То је заиста представљало тријумфални *PR moment*. Сцена је снимана као филм холивудске продукције. Сви нови-нари који су тамо били добили су упутства од Пентагона.⁵⁹

Акциони видео-снимак, који показује тек мали део простора, при-казан је широм света као доказ масовног устанка ирачког народа, док

⁵⁵ John Stauber, директор Центра за медије и демократију.

⁵⁶ Sheldon Rampton, амерички уредник *PR Watch*-а и аутор неколико књига које крити-кују PR индустрију, корпоративну и владину пропаганду.

⁵⁷ John Stauber, Sheldon Rampton, *The Best War Ever: Lies, Damned Lies, and the Mess in Iraq*, Tarcher/Penguin, New York, 2006.

⁵⁸ Mike McCormick, John Stauber, *The Best War Ever* (Talking Stick TV, 5. 10. 2006). Доступно на: <https://www.youtube.com/watch?v=7qAEaSlubAs>.

⁵⁹ Исто.

је снимак новинара Ројтерса (Reuters), који је обухватио шири простор, показао супротно: употребом широкоугаоног објектива за снимање трга Фирдос показао је да је читав простор био скоро празан. Ту су само амерички маринци, интернационални прес и група Ирачана. У најбољем случају, није присутно више од двеста особа. Маринци су окружили трг и чувају га тенковима. Механизована возила САД су прикачила сајле на статуу како би је одвојила од постоља. Цео догађај, слављен као еквивалент пада Берлинског зида, оно што су гледаоци широм света имали прилику да виде, представљао је пажљиво исконструисани медијски догађај, скројен за телевизијске камере.⁶⁰

Вести које су медији објавили поводом овог догађаја поручивале су да је америчко-енглеска коалиција дочекана као ослободилачка, да је рат оправдан, а изманипулисани светски аудиторијум био је убеђен да је потврда дошла од самог народа Ирака. Након успеха ове пи-ар операције, готово све информације су биле ироничне фалсификације, али почасно место припада открићу средстава за масовно уништење.⁶¹

Корпоративни медији и корпоративне информационе агенције постале су главни промотери ратова. „Особље Фокса се након једанаестог септембра обмотало америчком заставом, почело да удара у бубњеве рата и да се потпуно некритички односи према најпропагандним флоскулама Бушове администрације, након чега је њихов рејтинг достигао висине којима ни једна друга медијска кућа није могла да конкурише. Када су друге медијске куће то виделе, рекле су: Хеј, и ми желимо публику. Погледајте овај успех! Хајде да и ми следимо такав пут – и 2001, 2002, 2003, медије је захватио ефекат Фокса. Већина Американаца се информише преко телевизије, тако да и они интернализују овакве облике подршке, чиме се круг затвара а империјални менталитет нормализује империјалне ратове као природну непогоду.”⁶²

Последице су фаталне по ирачки народ. Број погинулих Ирачана износи око 2,38 милиона⁶³, али њихово страдање никада није приказано на телевизијама главног тока.

„Рат који не видите” завршава се разговором Џона Пилџера са Џулијаном Асанжом који у филму овако оцењује значај своје организације:

⁶⁰ Уп. Исто.

⁶¹ Уп. Исто.

⁶² Исто.

⁶³ Nicolas J. S. Davies, “How Many Millions of People Have Been Killed in America’s Post-9/11 Wars? Part I, The Iraq Death Toll”, *Global Research*, May 15, 2019. Доступно на: <https://www.globalresearch.ca/how-many-millions-of-people-have-been-killed-in-americas-post-911-wars/5633242>.

„Викиликс даје 'приговарачима савести' унутар 'система моћи' средство за директно информирање јавности, које је заштитни знак новинарства.”⁶⁴

Џон Пилџер, који је са Асанжом направио низ интервјуа, одлучно је стао у одбрану оснивача Викиликса. У тексту „Асанжово хапшење је упозорење историје” (*The Assange Arrest is a Warning From History*)⁶⁵, објављеном 13. априла 2019, непосредно након хапшења Џулијана Асанжа у амбасади Еквадора, Пилџер упозорава на тоталитарну природу овог догађаја који представља драматично упозорење историје.

„Призор извлачења Џулијана Асанжа из амбасаде Еквадора у Лондону је симбол нашег времена. Моћ против права. Мишићи против закона. Непристојност против храбрости... То што се ова брука догодила у срцу Лондона, у земљи 'Магна карте', требало би да посрами и разљути све оне који су у страху за судбину 'демократских' друштава. Асанж је политички изгнаник ког штити међународно право и уживалац азила под строгим споразумима у којима је Британија један од потписника. Уједињене нације су ово јасно дале до знања у правној одлуци своје радне групе о произвољном притвору.

Али дођавола с тиме. Нека силеције ступе на сцену. Под командом квазифашиста из Трамповог Вашингтона, уортачених са еквадорским председником Лењином Мореном – тим латиноамеричким Јудом и лажовом који покушава да замаскира дело свог трулог режима – британска елита је напустила свој последњи империјални мит – онај о правичности и правди.

Замислите како Тонија Блера извлаче из његове више милиона фунти вредне џорџијанске куће на лондонском Конот скверу, руку везаних лисицама, како би га депортовали у Хаг. Према нирнбершким стандардима, Блеров главни злочин је смрт милион Ирачана. Асанжов злочин је новинарство: што је грамзивце позвао на одговорност, обелодањујући њихове лажи и дарујући истину људима широм света [...]

Аутентично новинарство је непријатељ ових бешчашћа. Пре десет година, Министарство одбране у Лондону саставило је тајни документ који разматра 'главне претње' јавном реду, и то: терористе, руске шпијуне и истраживачко новинарство. Ово последње је означено као највећа претња. Документ је стигао до Викиликса, који га је објавио. 'Нисмо имали избора', рекао ми је Асанж. 'Веома је једноставно. Људи имају право да знају, као и право да доводе у питање и изазивају власт. То је права демократија.'

⁶⁴ John Pilger, "The War You Don't See". Доступно на: <https://vimeo.com/67739294>.

⁶⁵ John Pilger, „The Assange Arrest is a Warning From History”, johnpilger.com, 13 April 2019. Доступно на: <http://johnpilger.com/articles/the-assange-arrest-is-a-warning-from-history>.

Шта ако Асанж, Менинг и остали попут њих – ако их има – буду ућуткани, а 'право на знање и довођење у питање одлука власти' буде ускраћено?

Седамдесетих сам упознао Лени Рифенштал, блиску пријатељицу Адолфа Хитлера, чији су филмови помогли да се Немачка опчини нацизмом. Она ми је објаснила да порука њених филмова, сама пропаганда, није зависила од 'наређења са врха', него од онога што је називала 'субмисивном празнином' јавности. [...] Када људи више не постављају озбиљна питања, они су субмисивни и покорни. С њима може да се ради било шта." То је велико упозорење историје.

Феноменолошки, Викиликс представља врхунац новинарства и моћи медија да преносе истините информације и то оне које задиру у саму структуру моћи, начине на које делује и на које се успоставља глобална тиранија и тоталитарни поредак у којем су државе и људи проглашени за сувишне. Викиликс је омогућио да се у том смислу на најбољи могући начин улога „звиждача” и „узбуњивача” стави у службу човечанства. Сви механизми којима се поредак моћи штитио од истине – тајност докумената у дугачким периодима времена, преузимање медија и институција од стране глобалних играча ослобођених од скрупула и морала, намерених да установе своју владавину над светом у форми научно-технолошког тоталитаризма, корпоративни фашизам, тоталитарна и тотална контрола, окултна основа зла и злобе на којима почива и која обликује припаднике глобалне „елите” моћи, читав тај систем осветљен је моћним рефлекторима Викиликса који је постао најважнији и најзначајнији извор информација икада зато што је обелодањивао документа. Историја више није морала да чека на корумпиране историчаре како би је „испитивали” и исписивали по диктату моћи, већ се показивала свакога дана на сајту Викиликса. Академски посленици у служби глобалног тоталитаризма, политичари, ватикански моћници и механизми које примењују у својој пракси задобијања никада задовољених потреба за моћи, финансијске институције глобалног поретка, војно-индустријски комплекс, фармако-мафија и остале структуре моћи, добиле су у Викиликсу веома моћно огледало које је њихову праву слику показало човечанству. Попут Доријана Греја чија слика на крају истоименог романа Оскара Вајлда поприма своје право лице, тако се нашминкана и фризирана слика света у корпоративним медијима у огледалу Викиликса без изузетка показивала у правом светлу као монструозна и чудовишна. Попут Џона Пилџера, Викиликс и Асанж су победили „дубоку државу”. Они су је натерали да покаже своје право лице, и то се отворено показује управо данас у време Асанжовог хапшења и процесуирања, које потпада под традицију правничке

Александар Тодоровић, Вођа, туш на папиру, 21 x 29,7 цм, 2007.

праксе саприпадајуће тиранским режимима и системима у којима они који чине злочине остају слободни, док они који откривају злочине постају гоњени. Асанжово процесуирање је глобално високопрофилisани случај који то веома добро показује. Центри моћи се свете Асанжу за истиниту слику о њима, али желе и да створе парадигму, у смислу да свако ко открива истину на начин на који је то Викиликс успешно чинио мора да прође онако како пролази Џулијан Асанж. Реч је о упозорењу свима који се усуђују да испитују глобални естаблишмент и јасној потврди о тоталитарној природи система глобалног поретка. Покушај да Британија изручи оснивача Викиликса Џулијана Асанжа САД-у у складу је са плановима „елите” новог глобалног поретка да потпуно ућутка истраживачко новинарство.

БИБЛИОГРАФИЈА

Cutlip (1994): Scott M. Cutlip, *The Unseen Power: Public Relations, A History*, Hillsdale, N. J.: L. Erlbaum Associates.

Immerman (1982): Richard H. Immerman, *The CIA in Guatemala: The Foreign Policy of Intervention*, Austin: University of Texas Press.

Knightley (2000): Philip Knightley, *The First Casualty: The War Correspondent as Hero and Myth Maker from the Crimea to Kosovo*, London: Prion.

Marsden, Silverman, Farmer, Mosley (2011): Sam Marsden, Rosa Silverman, Brian Farmer, Max Mosley, Ministers in "thrall" to Murdoch, *Independent*, 24 November 2011.

Pilger (1998): John Pilger, *Hidden Agendas*, London: Vintage.

Pilger (2006): John Pilger, *Freedom Next Time*, London: Bantam Press.

Stauber, Sheldon (2006): John Stauber, Rampton Sheldon, *The Best War Ever: Lies, Damned Lies, and the Mess in Iraq*, New York: Tarcher/Penguin.

Tye (1998): Larry Tye, *The Father of Spin: Edward L. Bernays and the Birth of Public Relations*, New York: Crown Publishers.

Virilio (2007): Paul Virilio, *The Original Accident*, Cambridge, UK; Malden, MA: Polity.

ВЕБОГРАФИЈА

Cherian, John, The warmonger, *Frontline*, Volume 28, Issue 16, Jul. 30 – Aug. 12, 2011, <https://frontline.thehindu.com/static/html/fl2816/stories/20110812281601500.htm>.

Davies, Nicolas J. S., How Many Millions of People Have Been Killed in America's Post-9/11 Wars?, *Global Research*, May 15, 2019. <https://www.globalresearch.ca/how-many-millions-of-people-have-been-killed-in-americas-post-911-wars/5633242>.

Greenwald, Robert, *Outfoxed: Rupert Murdoch's War on Journalism* (July 13, 2004). <https://www.youtube.com/watch?v=P74oHhU5MDk>.

Fischer, Brendan, A Banana Republic Once Again?, *PR Watch, Center for media and Democracy*, December 27, 2010. <https://www.prwatch.org/news/2010/12/9834/banana-republic-once-again>.

Knightley, Phillip, Fighting dirty, *The Guardian*, 2000. <https://www.theguardian.com/media/2000/mar/20/mondaymediasection.pressandpublishing>.

Kornbluh, Peter, CIA Cover-Up on Chile 1973 Coup against Salvador Allende. Release of Classified CIA Documents, *Global Research*, December 15, 2016. <https://www.globalresearch.ca/cia-cover-up-on-chile-1973-coup-against-salvador-allende-release-of-classified-cia-documents/5562605>.

Lucas, James A., US Has Killed More Than 20 Million People in 37 "Victim Nations" Since World War II, *Global Research*, January 20, 2019. <https://www.globalresearch>.

ca/us-has-killed-more-than-20-million-people-in-37-victim-nations-since-world-war-ii/5492051.

McCorrmick, Mike, John Stauber, *'The Best War Ever', Talking Stick TV*, 5. 10. 2006. <https://www.youtube.com/watch?v=7qAEaSIubAs>.

McGehee, Ralph W, *Deadly Deceits: My 25 Years in the CIA*, New York: Open Road Media, 2015. file:///E:/PDF/Ralph%20W.%20McGehee%20-%20Deadly%20Deceits%20-%20My%2025%20Years%20in%20the%20CIA%20-%20pdf%20[TKRG].pdf.

Neville, Richard, The Life and Crimes of a Global Goebbels, *CounterPunch*, Sep 1, 2006. <https://www.counterpunch.org/2006/09/01/the-life-and-crimes-of-a-global-goebbels/>.

Pilger, John, Vietnam: The Quiet Mutiny, *World in Action*, 28 Sep 1970. <http://johnpilger.com/videos/vietnam-the-quiet-mutiny>.

Pilger, John, Vietnam: Still America's War, Pilger, ATV, ITV, 12 May 1974. <http://johnpilger.com/videos/vietnam-still-americas-war>.

Pilger, John, Year Zero: The Silent Death of Cambodia, *Pilger, ATV*, 1979. <http://johnpilger.com/videos/year-zero-the-silent-death-of-cambodia>.

Pilger, John, Do You Remember Vietnam?, *ATV*, 1978. <https://vimeo.com/17399965>.

Pilger, John, War by Other Means, *Viewpoint 92, Central Independent Television, ITV*, 19 May 1992. <http://johnpilger.com/videos/war-by-other-means>.

Pilger, John, Death of a Nation: The Timor Conspiracy, *Network First*, 1994. <http://johnpilger.com/videos/death-of-a-nation-the-timor-conspiracy>.

Pilger, John, Vietnam: The Last Battle, *Network First, Central Independent Television/Carlton UK, ITV*, 25 April 1995. <http://johnpilger.com/videos/vietnam-the-last-battle>.

Pilger, John, Breaking The Mirror – The Murdoch Effect, *Network First*, 1998. <https://thoughtmaybe.com/breaking-the-mirror-the-murdoch-effect/>.

Pilger, John, Paying the Price: Killing the Children of Iraq, *Carlton Television, ITV1*, 6 March 2000. <http://johnpilger.com/videos/paying-the-price-killing-the-children-of-iraq>.

Pilger, John, The New Rulers of the World, *Carlton Television, ITV1*, 18 July 2001. <http://johnpilger.com/videos/the-new-rulers-of-the-world>.

Pilger, John, Stealing A Nation, *Granada production, ITV1*, 6 October 2004. <http://johnpilger.com/videos/stealing-a-nation>.

Pilger, John, The War on Democracy, *Granada production, 15 June 2007*. <http://johnpilger.com/videos/the-war-on-democracy>.

Pilger, John, Lowery, Alan, The New Rulers of the World, *Carlton Television, ITV1*, 18 July 2001. <http://johnpilger.com/videos/the-new-rulers-of-the-world>.

Pilger, John, Lowery, Alan, The War You Don't See, *Dartmouth Films*, 13 December 2010. <http://johnpilger.com/videos/the-war-you-dont-see>.

Pilger, John, Murdoch may be a convenient demon, but the media is a junta, *Johnpilger.com*, 30 June 2012. <http://johnpilger.com/articles/murdoch-may-be-a-convenient-demon-but-the-media-is-a-junta>.

Pilger, John, The Assange Arrest is a Warning From History, *johnpilger.com*, 13 April 2019. <http://johnpilger.com/articles/the-assange-arrest-is-a-warning-from-history>.

Pilger, John, The rising of Latin America – the genesis of “The War On Democracy“, *johnpilger.com*, 13 June 2007. <http://johnpilger.com/articles/the-rising-of-latin-america-the-genesis-of-the-war-on-democracy->.

Reporting Vietnam: Cam Ne, *#ReportingVietnam, Newseum*, 5. 8. 2015. https://www.youtube.com/results?search_query=%23ReportingVietnam.

Salbuchi, Adrian, Argentina: From Falklands Blitz to ‘Treaty of Versailles’, *Voltaire Network*, 2 April 2012. Доступно на: <https://www.voltairenet.org/article173379.html>.

Sandrolini, James, Propaganda: The Art of War, *Chicago media Watch report*, Fall 2002: 1. Network, 2 April 2012. <https://www.voltairenet.org/article173379.html>.

Зарковић, Миодраг, Уго Чавез – падобранац који је уплашио Америку, *НСПМ*, 6. март 2013. <http://www.nspm.rs/politicki-leksikon/ugo-cavez-padobranac-koji-je-uplasio-ameriku.html>.

Biljana Đorović
Radio Television of Serbia
Radio Belgrade 2
Belgrade

JOHN PILGER: MEDIA WAR AND THE TRIUMPH OF PROPAGANDA

Summary: The paper examines the research opus of John Pilger, one of the greatest investigative journalists of the West. As a war correspondent, Pilger covered a wide range of warfare in Southeast Asia, from Vietnam through Cambodia, East Timor, Egypt, India, Bangladesh, Biafra and the Middle East. For more than 40 years, John Pilger has been digging up the facts behind the fictions told to people by politicians and mainstream media.

The analysis is focused on Pilger's investigations presented in his documentaries "The Search for Truth in Wartime" (1983), "The War On Democracy" (2007) and „The War You Don't See" (2011), which deal with the role of media in war, as well as with propaganda and deception in media reporting from the World War One, destruction of Hiroshima, invasion of Vietnam, Central and South America, to contemporary military campaigns in Yugoslavia, Afghanistan and Iraq. "As weapons and propaganda become even more sophisticated, the nature of war is developing into an 'electronic battlefield' in which journalists play a key role, and civilians are the victims. But who is the real enemy?"

The paper analyses phenomenological, political, and historical aspects of the role of media in the process of establishing the new global order, in which media as an omnipotent weapon of mass destruction of reality have become the basic lever of power.

On the methodological level, the research includes phenomenology, critical social theory (the Frankfurt School), and Propaganda Model. The research is conducted within the currently evolving discipline of media philosophy, which explicitly supports critical thinking as the exclusive carrier of subjective potential.

The research has shown that domination and power are based primarily on the development of military technology, communication technology, technology of representation and means of representation.

The information war has caused an event to lose its substance, become an object of media modelling and a product of cyber propaganda. This resulted in the emergence of a cyber-mentality that corresponds with the synchronization of public emotions and annihilation of the public's sense of reality, as Paul Virilio has pointed out.

Media-created reality continually generates panic within the public, which undermines people's sense of orientation, in other words – skews their experience

Александар Тодоровић, Пороци, туш на папиру, 21 x 29,7 цм, 2007.

of the world itself. Factual evidence in the media has become disjointed from argumentation.

Sophisticated weapon count on psychological mystification, since it is not just a weapon of mass destruction, but also a weapon of perception. The imperial cultural matrix scientifically and technologically perfects the turbocharging colonial cultural pattern. The media fit into the war machine, working on the production of consciousness that is necessary for massive support to continuous military action.

Keywords: information war, media, propaganda, journalism, censorship, self-deception strategies.